

Solidarni smo s Korošci

Slovenska narodna skupnost na Koroškem se še dalje odločno protivi sklepu treh glavnih avstrijskih strank (socialistične, ljudske in svobodnjaške), naj se v šole na južnem Koroškem uvede tako imenovani »koroški pedagoški model«, ki bi dejansko pomenil odpravo dvojezičnega šolstva in getizacijo slovenske narodne manjšine. Manjšinski predstavniki pa so naravnost razkačeni, ker se voditelji že omenjenih avstrijskih strank kratkomale ne zmenijo za stališča, zahteve in predloge iz vrst prizadete manjšine same, temveč hočejo — kot vse do zdaj kaže — uveljaviti voljo večine. Vsi pa vemo, da se je ta volja izoblikovala v najbolj zagriženih nemškonacionalnih ter reakcionarnih krogih na južnem Koroškem, ki že leta oziroma desetletja izsiljujejo obe vodilni stranki v Avsriji. Gre po eni strani za staro in znano prakso topoglavih večinskih krogov na narodnostno mešanih ozemljih, po drugi strani pa prihajata do izraza nenačelnost in čisti oportunistični politični strank, ki iz strahu, da bi izgubile na volitvah kak glas, sklonijo svoje glave vsakokrat, kadar se pojavi kak »godec« in začne glasneje kot po navadi brenkati na nacionalistične strune. V resnici gre v sedanjem primeru na Koroškem za čisto navadno izsiljevanje Haiderjevih svobodnjakov, ki pa ga ostali dve stranki (socialistična in ljudska) nočeta ali ne moreta zavračati, tako da sprejemata njihove predloge in zahteve.

Kot poročamo na drugem mestu, je pred dnevi bil v Meranu kongres Južnotirolske ljudske stranke, na katerem je predsednik in deželni glavar v Bocnu Magnago odločno poudaril načelo, da se manjšinska vprašanja lahko zadovoljivo rešujejo le v soglasju s prizadeto manjšino samo. Prav v trenutku, ko je vodilni predstavnik nemške govoreče manjšine v Italiji tako slovesno in odločno zagovarjal načelo soglasnosti, so njegovi sonarodnjaki v Avstriji spet napovedali, da bodo manjšini vsilili svojo voljo, se pravi voljo večine! Kakšna nedoslednost in nacionalistična objestnost!

Slovenci na avstrijskem Koroškem so povsem upravičeno ogorčeni in tudi povsem upravičeno protestirajo in se v svojem boju za narodno preživetje poslužujejo vseh sredstev, ki jih nudi demokratična državna ureditev. Slovenci v Furlaniji Julijski krajini smo jim še posebej blizu in jim izražamo svojo solidarnost.

Kljub težavam še veliko možnosti za sodelovanje

Na razstavišču Espomego v Gorici je bilo 26. in 27. novembra 54. zasedanje Italijansko - jugoslovanske in Jugoslovansko - italijanske gospodarske zbornice. Po otvoritveni slovesnosti, na kateri je med drugimi govoril predsednik deželne vlade Biasutti, in po poročilih obeh predsednikov, Romolija in Vickovića, so dela potekala v okviru delovnih komisij.

Zasedanje Italjuga in Jugitala v Gorici je predvsem nudilo priložnost za pregled stanja v trgovinski in blagovni menjavi med obema sosednima državama. Iz statističnih podatkov izhaja, da je vrednost blagovne menjave v prvih devetih mesecih letos znašala milijardo in skoraj 912 milijonov dolarjev, medtem ko je lani vrednost celoletne blagovne menjave znašala milijardo 875 milijonov dolarjev, se pravi 30-35 milijonov dolarjev manj kot letos do oktobra. Zanimivo in za Jugoslavijo pomembno je dejstvo, da je izvoz skoraj za 150 milijonov dolarjev višji od uvoza, kar kaže na splošna prizadevanja za gospodarsko stabilizacijo, za kar je izvoz eden temeljnih dejavnikov.

V tem letu se je znatno povečala vrednost blagovne menjave na osnovi Tržaškega in Goriškega sporazuma. Vrednost menjave sicer ne dosega ravni iz leta 1985, a je v prvih devetih mesecih presegla vrednost menjave v letu 1986 in je skoraj za 150 odstotkov večja od istega razdobja lani. V prvih devetih mesecih letos je namreč znašala 296 milijard in 400 milijonov lir.

Zanimivo je, da je italijanska stran na letošnjem zasedanju zelo poudarjala po-

men višjih oblik gospodarskega sodelovanja med obema državama, pomen skupnih investicij, mešanih družb in skupnega nastopanja na tretjih tržiščih. Prejšnja leta so to poudarjali predvsem na jugoslovanski strani, medtem ko na italijanski ni bilo veliko posluha.

Na zasedanju je govoril tudi predstavnik komisije EGS Joseph Schwed in med drugim opozoril na tri sporazume, ki so bili sklenjeni pred kratkim med EGS in Jugoslavijo; to pomeni — je dejal — da je po nekaj letih krize v odnosih ponovno zaživel sodelovanje med EGS in Jugoslavijo.

Na zasedanju je prebral svoje poročilo tudi predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Svetina, ki se je med drugim zavzel tudi za avtocestno povezavo z Beneško Slovenijo in z Belo pečjo pri Trbižu. Svetina je dalje omenil vprašanje zakona za obmejna območja, katerega izvajanje more krepiti tako italijansko kot jugoslovansko gospodarstvo. »Težave, v katerih se trenutno nahaja jugoslovansko gospodarstvo, nas še bolj obvezujejo, da si prizadevamo za nove možnosti sodelovanja; prav območja ob meji pa lahko postanejo gonilna sila — je zaključil Svetina — za krepkejše in tesnejše sodelovanje.

Naj še omenimo, da je na predlog Jugitala Gospodarska zbornica Jugoslavije odlikovala Stanka Boleta iz Trsta z zlato plaketo, ki jo je odlikovancu izročil predsednik Gospodarske zbornice Jugoslavije Mi-

nadaljevanje na 2. strani ■

Pred zgodovinskim srečanjem

Samo še nekaj dni nas loči od srečanja med ameriškim predsednikom Reaganom in glavnim tajnikom sovjetske komunistične partije Gorbačovom. Srečanje se bo začelo v Washingtonu v ponedeljek, 7. t.m., in bo predvidoma trajalo do 10. t.m. Povsem upravičeno o njem pravimo, da bo zgodovinskega pomena. Voditelja obeh velesil bosta v Washingtonu podpisala sporazum, ki se tiče tako imenovanih evroizstrelkov. O vsebini tega sporazuma so se predstavniki obeh velesil dolgo pogajali, vendar je na ameriški strani zadeva »stekla« v trenutku, ko je tudi vlada Zahodne Nemčije dala svoj pristanek. Sporazum se

tiče namreč predvsem raket, ki so nameščene na zahodnonemškem ozemlju.

Vrhunsko srečanje v Washingtonu pa bo nudilo priložnost za razpravo tudi o drugih problemih, ki se posredno tičejo vsega človeštva. Za Sovjetsko zvezo bo pomenilo predvsem začetek obdobja odpiranja svetu in postopnega odpravljanja občutka ogroženosti, ki so ga oblastniki tudi umetno gojili, ker je to eno znanih sredstev in oblik za uveljavljanje oblastniške samovolje.

Ameriškem predsedniku pa gre tudi za to, da pojde v zgodovino kot državnik, ki je znal zasukati kolo zgodovine.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 6. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Pisemce za Miklavža«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.30 Sport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 7. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrovača, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipeta Kosca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanja proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le norost; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1987; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Presodi - razsodi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 51. nadaljevanje; 15.15 Poglejmo v mladostnikov svet; 15.40 Mi mladi: kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Repentabor 1987, glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 8. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Dobro jutro po naše in Koledarček; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 10.15 Mladinski oder: »Bogdanova zmaga«, radijska igra; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 12.30 Kulturno-politiki v kuhinji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 52. nadaljevanje; 15.30 Kuharska potovnica; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 17.00 Repentabor 1987, glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe.

■ SREDA, 9. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1987; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 53. nadaljevanje; 15.30 V svetu knjige; 16.30 Ko zvezde zableščijo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Igor Kuret in pianist Andrej Jarc v našem studiu; 18.00 Tržaška pisma Vuka Karadžića. Izbor in spremna beseda: Slobodan Stojanović; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 10. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 54. nadaljevanje; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Bolgarski komorni zbor »Plovdiv«; 18.00 »Krvavo polje, brezmejno gorje!« Prva svetovna vojna in begunci s soške fronte; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 11. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Še enkrat film (I.); 12.00 Še enkrat film (II.); 12.30 »Iz tišine glas« - pogovori z ustvarjalci; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1987; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Po svetu z raketo; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 55. nadaljevanje; 16.00 »Krivi preroki«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladatelj Božidar Kantušer; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 12. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Človek in okolje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Rožice te Čanin«; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klarinetist Miran Košuta, letošnji diplomant; 18.00 Pozabljeni smeh. Miroslav Vilhar: »Detelja«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Kljub težavam še veliko...

■ nadaljevanje s 1. strani

lan Pavič. Stanko Bole je tržaški slovenski gospodarski operater, ki ima veliko zaslug za začetek gospodarskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo.

Zasedanje, na katerem so predstavniki obeh zbornic pregledali do sedaj opravljeno delo, je potekalo letos po eni strani v ozračju zaskrbljenosti zaradi hude gospodarske krize v Jugoslaviji, po drugi strani pa je bilo tudi pri italijanskih partnerjih zaznati voljo, da se najdejo oblike sodelovanja, ki naj prispevajo svoj delež v okviru prizadevanj za odpravo krize v sosedni republiki.

To je bila konstanta v izvajanjih predsednika deželne vlade Biasuttija, ki je govoril na otvoritvi, in drugih italijanskih predstavnikov. »Odpravili smo zgodovinske razprtije, potrdili veljavnost politike miru in sožitja, zdaj si moramo prizadevati za tesno gospodarsko sodelovanje na vseh področjih« — je poudaril v svojem posegu predsednik Biasutti.

Letošnje zasedanje Italijansko-jugoslovanske in Jugoslovansko-italijanske gospodarske zbornice je potekalo pod okriljem Goriške trgovinske zbornice in v organizaciji goriške delegacije Italjuga, ki ji predseduje Hadrijan Corsi.

Še ni izgledov do normalizacije odnosov med Parizom in Teheranom

V Pakistanu je prišlo v ponedeljek, 30. novembra, do napovedane izmenjave dveh diplomatov, enega francoskega in enega iranskega, s tem pa se je končala večmesečna »vojna veleposlaništev«, ki je bila dovedla tudi do prekinitve odnosov med Parizom in Teheranom. Izpuščena in izmenjana diplomata sta Jean-Paul Torri, tajnik na francoskem veleposlaništvu v Teheranu, in Wahid Gordj, uradno tolmač na iranski ambasadi v Parizu. Slednji je bil blokiran pod resnimi sumi, da je bil zapleten v val terorizma na francoskem ozemlju, Torrija pa so zaprli v Teheranu iz represalije in ga obtožili vohunstva. Kot rečeno, je do izmenjave prišlo v Pakistanu, točneje na letališču v Karačiju. Francosko letalo, ki je pripeljalo Iranca, je takoj vkrcalo tajnika Torrija in ga odpeljalo proti domovini.

Glasnik francoskega zunanjega ministrstva je izjavil, da za zdaj še ni izgledov za normalizacijo diplomatskih odnosov z Iranom. Prej morajo biti še osvobojeni trije Francozi, ki jih imajo kot talce skrajneži v Libanonu, Iran pa očitno zna vplivati nanje. Vsekakor pa je osvoboditev francoskega diplomata korak v perspektivi za

novi premike v odnosih med Parizom in Teheranom.

Ti premiki pa so že naleteli tudi na komaj prikrite kritike s strani britanske vlade. V Londonu zahtevajo pojasnila o zakulisju francoskih pogajanj z Iranci, iz nekega stranskega vira pa se je zvedelo, da je ministrska predsednica Margaret Thatcher baje besna na francoskega premierja Chiraca. V Londonu sodijo, da se je treba držati dogovorov Evropske gospodarske skupnosti, po teh dogovorih pa ne more biti pogajanj s teroristi. Med vrsticami se bere očitek, da se Francija teh dogovorov tokrat ni držala.

—o—

V Desklah je 34-letni Petar Vidić, ki je po narodnosti Srb, v noči med nedeljo in ponedeljkom z nožem zabodel 22-letnega domačina Danila Muniha. Ta je umrl, še preden je v Deskle pripeljal rešilec. Po zločinu je skupina vaščanov priredila protestno manifestacijo pred stanovanjem morilca in pred postajo milice. Zgradbo je tudi obmetavala s kamni.

Čedalje ostrejši protesti

Protesti slovenske narodne manjšine na Koroškem utegnejo zadobiti mednarodne razsežnosti. Slovenci odločno protestirajo proti takoimenovanemu koroškemu pedagoškemu modelu, ki predstavlja, po njihovem, napad na dvojezično šolstvo in vodi v getizacijo slovenske manjšine na Koroškem. Te dni so se na Koroškem ponovno zbrali predstavniki tamkajšnjih Slovencev in sklenili prirediti vrsto demonstracij ter manifestacij, če se ne bodo spoštovale pravice slovenske narodne manjšine. Slovenci v Avstriji nameravajo med drugim prekiniti promet na mejnih prehodih z Jugoslavijo ter odposlati v inozemstvo odposlanca, ki naj svetovno jav-

nost obveščajo o dogajanju na Južnem Koroškem.

Pred dnevi je skupina koroških Slovencev zasedla prostore deželne vlade v Celovcu, za 19. december pa je predvidena na Dunaju množična manifestacija. Zvezni kancler Vranitzky pa bo baje v soboto, 12. decembra, sprejel na Dunaju predstavnike koroških Slovencev.

—o—

Na referendumu o gospodarski in politični reformi na Poljskem volivci niso v zadostnem številu podprli predlogov, ki jih je postavljala vlada. Referendum zato ni uspel. Pomenil je torej klopoto za oblast.

Nasilja še ni konec

Na Haitiju v Karibskem morju so oblasti v nedeljo, 29. novembra, poldruho uro po odprtju volišč prekinile in odložile volitve. Po 30 letih naj bi državljani svobodno izvolili novega predsednika in pa 104 člane parlamenta. Februarja prihodnjega leta naj bi nova vlada nadomestila sedanji vojaški državni svet, ki je nastopil, potem ko je moral zaradi ljudskih manifestacij pobegniti iz države diktator Duvalier. Volilna kampanja pa je potekala sredi nasilja in tudi zadnje ure pred volitvami so prinesle umore, požige in ustrahovanje. Najhuje je bilo prejšnjo nedeljo, ko je skupina teroristov začela streljati na volivce, ki so čakali v vrsti, da izpolnijo svojo državljansko pravico in dolžnost. Prišlo je do pravega pokola, saj so našli 15 smrtnih žrtev in veliko ranjencev. Malo kasneje je prišlo do preklica volitev.

Peklenski stroj je med drugim uničil oddajnik katoliške radijske postaje. Njen ravnatelj je dejal, da gre za državni terorizem, češ da vojaška vlada, ki je še vedno vezana na diktatorja Duvaliera, ne more dopustiti svobodnih volitev.

—o—

Nastal je hud spor med sindikati in predstvom vlade zaradi stavk v prevoznem sektorju. Sindikalni voditelj Del Turco je Gorio označil za profesorja-suplenta, ki ne zna brzditi svojih učencev. Zato mora odstopiti, »še preden postane stalen profesor«.

Kongres SVP v Meranu

V Meranu je bil v soboto, 28. novembra, 35. kongres Južnotirolske ljudske stranke, to je politične organizacije, ki združuje ogromno večino Južnih Tirolcev. Strankin predsednik in deželni glavnik Silvius Magnago je v svojem poročilu med drugim poudaril, da je treba zadnje izvršilne norme, ki se tičejo južnotirolskega paketa in torej avtonomije Južnega Tirola, odobriti v soglasju s prizadeto jezikovno manjšino, kajti v nasprotnem primeru bo Južnotirolska stranka smatrala celotno zadevo za neurejeno. Predsednik Magnago je torej posredno polemiziral z ministrom za dežele Gunello, ki je bil pred kratkim na obisku na Južnem Tirolskem in ki je dejal, kako se po njegovem lahko v kratkem, in sicer še pred božičnimi prazniki, reši celotni spor. Magnago je v svojem govoru odločno zavrnil zadnja teroristična dejanja v bocenski pokrajini in v tej zvezi dejal, da zanje ni nobenega opravičila in da se Južni Tirolci ter Italijani ne smejo v politiki posluževati nasilja.

Za boljše razumevanje med jezikovnimi skupnostmi na Južnem Tirolskem bo Južnotirolska ljudska stranka začela objavljati poseben bilten v italijanskem jeziku.

Kongresa Južnotirolske ljudske stranke se je udeležilo kakih tisoč delegatov. Prisotni so bili tudi predstavniki drugih političnih strank.

Na kongresu je Silvius Magnago bil z veliko večino potrjen za predsednika Južnotirolske ljudske stranke. Za Magnago je glasovalo nad 88 odstotkov delegatov.

Sestanek predstavnikov manjšinskih strank

V Rimu so se v soboto, 28. novembra, sestala predstavništva manjšinskih strank Sardinske akcijske stranke, Union Valdôtaine, Slovenske skupnosti, Okcitankega avtonomističnega gibanja in Furlanskega gibanja z namenom, da preverijo sedanji položaj manjšin v Italiji, vprašanja zakonske zaščite in pa zastopstva v Evropskem parlamentu, še posebej v zvezi z načrti raznih velikih strank o uvedbi omejevalnih postopkov.

Predstavniki Slovenske skupnosti, goriški občinski odbornik prof. Andrej Bratuž, je v svojem posegu med drugim poudaril potrebo po manjšinski solidarnosti in zlasti podčrtal prizadevanja za zaščitni zakon za Slovence v Italiji in za ustrezno spremembo osnutka finančnega zakona. Obenem je potrdil veljavnost manjšinskega zavestništva v Italiji in nujnost temu sledenih korakov v predstavništvu skupne manjšinske liste v Evropskem parlamentu.

Glavni tajnik Sardinske akcijske stranke senator Sanna in glavni tajnik Union Valdôtaine Tamone sta potrdila obvezo svojih strank glede predložitve zakonskega predloga Slovenske skupnosti o globalni zaščiti Slovencev.

Istega dne je bil v Meranu pomembni 35. kongres Južnotirolske ljudske stranke. Na njem so bili prisotni tudi deželni predsednik in podtajnik Slovenske skupnosti Marjan Terpin in Gradimir Gradnik ter avstrijski zvezni poslanec, predstavnik Koroške enotne liste Karel Smolle. Slovenske goste so prireditelji posebej pozdravili.

Zastopnika Ssk sta obisk na Južnem Tirolskem izkoristila tudi za stike in razgovore z nekaterimi vidnimi predstavniki nemške manjšine, ki sta jih opozorila na temeljne zahteve in probleme slovenske narodnostne skupnosti.

Ob zavrnitvi enotne zahteve Slovencev v Italiji, da bi tudi v novi državni finančni zakon prišla postavka za finančno kritje bodočega zaščitnega zakona in drugih

ukrepov za reševanje življenjskih problemov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, do česar je prišlo 26. novembra v senatni proračunski komisiji v Rimu, je deželno tajništvo Slovenske skupnosti izdalo ostro protestno noto.

Zadržanje vladnih strank v tej izredno pomembni zadevi kaže na temeljno nerazumevanje manjšinske problematike, pravi Slovenska skupnost, zato je treba z zahtevo vztrajati tudi v senatni zbornici in pa v poslanski zbornici. Hudo je tudi dejstvo, da podpredsednik vlade, socialistični minister Amato, v razpravi sploh ni omenil globalnega zaščitnega zakona, temveč je govoril le o možnostih za kritje kulturnih potreb manjšine iz kakega drugega, zaenkrat negotovega sklada.

Deželni tajnik Ssk Jevnikar je že stopil v stik s tajnikom Union Valdôtaine Tamonejem in Južnotirolske ljudske stranke Hospom in se jima zahvalil za podporo slovenski zahtevi, ki sta jo v pristojni komisiji izkazala senatorja Dujany in Rubner, ko je šel na glasovanje predlog popravka sen. Spetiča. Manjšinske stranke so namreč že pred časom zagotovile Slovenski skupnosti svojo solidarnost, aostanski senator Dujany pa med razpravo o zaupnici Gorijski vladi 21. novembra edini opozoril na slovensko problematiko in tudi na slovenske zahteve v zvezi s finančnim zakonom.

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je z brzojavko Narodnemu svetu koroških Slovencev izrazilo popolno solidarnost Slovenske skupnosti z zahtevami in pobudami koroških Slovencev v obrambo šolskih pravic.

—o—

Tržaški občinski odbor je zavrnil zahtevo komunistične in misovske skupine ter svetovalcev Parovela in Lokarja, naj se skliče seja občinskega sveta, ki naj sklepa o odstitvi župana Staffierija. Odbor meni, da zahteva opozicijskih skupin ni v skladu z obstoječimi predpisi.

Promet čez Koper

V prvih desetih mesecih letos je znašal pristaniški promet preko Kopra 3,1 mio ton, kar je za 4 odst. manj kot v istem razdobju lani. Da bi do konca leta dosegli lansko raven letnega prometa, bi morali pretovoriti še 0,76 mio ton, kar pa jim, kot sodijo predstavniki pristaniškega podjetja, ne bo uspelo.

Padeč pristaniškega prometa se nanaša predvsem na upad domačega pretovora. Nasprotno od tega pa tranzitni promet z drugimi državami narašča in je bil večji v primeri z lanskim v letošnjih devetih mesecih za 30 odst. Tako je znašal pretovor za ČSSR že 0,475 mio ton, za Madžarsko celo 0,575 mio ton, z Avstrijo pa je bil na isti ravni.

Tranzitnemu prometu s temi državami, ki so naravno zaledje Kopra, posvečajo v omenjenem pristanišču največjo pozornost. Toda največja ovira za njegov po-

rast so nezadostne železniške zveze. Promet z Avstrijo zavira predvsem neurejena bohinjka železnica preko Nove Gorice in Sežane. Proga preko Ljubljane je namreč za velike tovore daleč preobremenjena.

Najkrajša zveza z Madžarsko in ČSSR pa je vodila svoj čas po železnici čez Mursko Soboto in po zahodni Madžarski do Bratislave. Ker je bil železniški mejni prehod severno od Murske Sobote ob kominformovskem sporu na začetku 50-ih let prekinjen, je vlak vozil le do obmejne postaje. Leta 1965 pa so zvezo do meje, nekako v dolžini 30 km, prekinili in železniške tire izruvali. Tako je pristanišče Koper in vsa Slovenija ostala brez možnosti, da v čimkrajšem roku znova odpre omenjeni železniški prehod čez mejo in s tem zveze s severom. Za pristanišče Koper pa bo pomanjkanje teh železniških zvez še naprej usodno.

Pomembna obletnica

S šolskim letom 1946/47 se je v ulici Donadoni v Trstu pričel osnovnošolski pouk v slovenščini, odlok za ustanovitev slovenske šole v samem mestnem središču je bil izdan 3. decembra, s poukom pa so pričeli otroci drugega razreda. Obletnice so se spomnili tedanji učenci, ki so se v soboto, 28. novembra, zbrali v škedenjskem domu Jakoba Ukmarja, da bi se zahvalili učiteljici Sonji Grmek za vso njeno požrtvovalnost in pionirsko delo.

Seveda se srečanja niso udeležili vsi nekdanji šolarji, saj so nekateri že med pokojnimi, drugi pa razkropljeni po svetu. Vseeno pa jih je bilo prisotnih kar 19 od 26, od katerih so se nekateri spet videli po dolgih desetletjih.

Srečanje so pisno pozdravili sedanji učenci in učitelji šole v ulici Donadoni, ki je poimenovana po Karlu Široku. Učiteljica Sonja Grmek se je v odgovoru na pozdrav Savine Remec spomnila tistih hudih časov, ko so naši otroci morali deliti učilnico z dvema drugima italijanskima razredoma in ko so starši italijanskih otrok stavkali ob ustanovitvi slovenske šole.

Nagrajeni vinogradniki

V Kraškem muzeju v Repnu je bilo v soboto, 28. novembra, nagrajevanje proizvajalcev domačih vin z zaščitenim poreklom, ki so se izkazali na raznih občinskih razstavah in na pokrajinskem natečaju tega leta. Nagrade je podelil pokrajinski odbornik za kmetijstvo Marcello Čok, ki je v uvodu podčrtal pomen vinogradniške dejavnosti na naši zemlji. Podeljene so bile nagrade za tri vrste vin: za Kras malvazija, Kras teran in Rdeče vino Kras.

Prvo nagrado v višini 3 milijone lir za vino Kras malvazija je dobil Danilo Lupinc iz Praprota, drugo, za dva milijona, Luigi Bortolin, tretjo, za milijon lir, pa Stojan Sancin. Nagrade po 750 tisoč lir so prejeli Silvano Ferluga, Marcello Doljak, Zoran Parovel, Mirko Guštin in Alojz Debelis.

Prvo priznanje, ki tudi predvideva 3 milijone lir, za vino Kras teran, je prejel Milan Križman. Drugo, v višini 2 milijona, Boris Škerk iz Praprota, tretjo, za milijon lir, pa Stojan Stubelj.

Za rdeče kraško vino je prva nagrada pripadla Zoranu Parovelu, druga Sergiju Starcu, tretja pa Luigiju Bortolinu. Nagradi po 750 tisoč lir sta prejela Germano Grahonja in Franc Mlač.

Pomembna občinska sklepa v Nabrežini

Devinsko-nabrežinski občinski svet je odobril načrt za ureditev območja ob izvrih Timave in sklenil nakup poslopja, ki bo namenjeno sedežu Krajevnega zdravstvenega okraja. Načrt za park Timave, ki ga bodo izvedli z deželnim prispevkom 350 milijonov lir, predvideva dokončno ureditev območja ob stari cerkvi svetega Ivana in hkrati desnega brega Timave do stičišča treh pritokov. Načrt ne predvideva

Uspela revija Zveze Cerkvskih pevskih zborov v Trstu

Letošnja revija pevskih zborov, ki jo že tradicionalno prireja tržaška Zveza cerkvenih pevskih zborov, je v nedeljo, 29. novembra, zbrala številno občinstvo v župnijski dvorani pri sv. Mariji Veliki v Trstu. Novi oder in nova dvorana (zaradi popravil Kulturnega doma v Trstu) nista niti najmanj prizadela te priljubljene pevске revije, saj je bila precej obsežna dvorana nabito polna poslušalcev, ki so s pozornostjo spremljali nastopajoče zборе. Nekaj težav so imeli le organizatorji prireditve, ki pač niso mogli primerno uskladiti raznih vprašanj, ki se pojavljajo pri taki manifestaciji. Vsekakor se težave niso odražale navzven in letošnjo izvedbo smemo mirno uvrščati med boljše.

Za letošnjo revijo se je prijaviło 13 pevskih zborov. Vsebinsko se je to vsakoletno srečanje nekaterih zborov, ki pojejo na Tržaškem, predstavilo z zanimivim in v mnogih primerih svežim izborom pesmi. Tako je mešani pevski zbor »Marij Kogoj« širšemu občinstvu predstavil božično pesem »Svetovečerna«, ki jo je na besedilo Vinca Beličiča uglasbil Aleksander Vodopivec. Mnogi drugi zbori pa so za letošnjo nastop izbrali novosti, oziroma manj izvajane pesmi iz slovenskega, a tudi svetovnega zborovskega repertoarja. Splošna ra-

ven nastopajočih zborov je bila zadovoljiva, nekateri nastopajoči sestoji pa so bili v vseh smislih zelo dobri. Zelo razveseljivo je dejstvo, da je pri skoraj vseh zborih opaziti, da so v zadnjih letih dobili močan priliv mladih glasov, kar je seveda omogočilo pevovodjem, da so drugače zasnovali svoje delo. Tudi med pevovodji je opaziti več mladih, ki s svojo strokovno pripravljenostjo predstavljajo veliko upanje za razvoj slovenskega zborovskega petja v zamejstvu. Res smemo zato upati, da bomo v nekaj letih spet imeli na Tržaškem take pevске zборе, ki se bodo sistematično lotevali zahtevnejših skladb, oziroma bodo preverjali svoje »moči« tudi na zborovskih tekmovanjih. Te premike je bilo opaziti že na pevski reviji Cecilijanka v Gorici in prav gotovo je tudi zasluga tega sistematičnega dela organizatorjev Cecilijanke, revije zborov v Trstu in Primorske poje, če je zborovsko petje premostilo hudo stisko, ki smo jo opazili še pred desetimi leti, ko so se stvari začenjale postopoma obračati na boljše.

Naj za kroniko še naštejemo pevске zборе, ki so nastopili na nedeljski prireditvi. To so po vrsti bili: mešani zbor »Mačkolje«, ki ga vodi Ignac Duh, dekl-

dalje na 8. strani ■

Pokrajinski svet Ssk izrazil zaskrbljenost glede nedavnih dogodkov na Vzhodnem Krasu

V torek, 24. novembra, je pokrajinski svet Slovenske skupnosti imel sejo, na kateri je razpravljalo o krajevnem političnem položaju s posebnim ozirom na krizo v večinski koaliciji na tržaški občini. S tem v zvezi je odobril poročilo političnega tajnika dr. Hareja, ki je orisal temeljne razloge, zaradi katerih je izvršni odbor stranke pooblastil občinskega svetovalca prof. Lokarja, da s samostojnim dokumentom podpre zahtevo po sprožitvi postopka za sklicanje občinskega sveta za razpravo o predlogu za odstranitev župana Staffierija. Predstavnik Ssk je omenjeno zahtevo utemeljil predvsem z županovim protimanjšinskim zadržanjem od Novega leta sem, kar se negativno odraža v odnosih med strankami večine in zavira učinkovito in redno upravljanje občinskih zadev. Kot znano, je Ssk že takoj po junijskih vo-

litvah zahtevala temeljito preveritev položaja na tržaški občini ter odstop celotnega odbora in župana. Ker župan takrat navzlic tej zahtevi ni odstopil, je predstavnik Ssk Lokar izstopil iz odbora.

Pokrajinski svet Ssk je mnenja, da je ubrana pot za sprožitev postopka po členu 149 občinskega in pokrajinskega zakona pravilna in zato poudarja zahtevo po sklicanju občinskega sveta v skladu z zakonskimi roki. Če do tega ne bi prišlo, si Ssk pridržuje pravico, da preuči nadaljnje korake in sprejme sklepe, ki se ji bodo zdeli potrebni.

V drugem delu se je pokrajinski svet Ssk med drugim razpravljalo o nedopustnih pritiskih nekaterih političnih sil na prebivalce Vzhodnega Krasa, ki so se avtonomno odločili za bojkot nedavnih referendumov, kar ni v nobenem pogledu nezakonito, ter jih zato odločno obsodil. Globoko zaskrbljenost je izrazil tudi glede neobičajnega načina v nastopu varnostnih sil v zvezi z odkritjem vojaškega orožja v Trebčah in glede povsem neutemeljenih namigovanj na povezave z omenjeno akcijo tamkajšnjih prebivalcev v zvezi z referendumom. Zato da se povsem razčistijo vse okoliščine v zvezi z omenjenimi dogodki, ki so prizadeli ne samo prebivalce Vzhodnega Krasa, temveč tudi druge državljane slovenske in italijanske narodnosti, Ssk zahteva, da pristojne oblasti uvedejo no tranjho preiskavo o morebitnih odgovornostih posameznikov ali organov.

Verska in narodna slovesnost v Ukvah in Žabnicah

V nedeljo, 29.11., je bila Kanalska dolina sicer sveže zasnežena, a praznično razpoložena. Dvojni praznik je bil napovedan, saj so v Ukvah svečano odprli domačo župno cerkev po obnovitvenih delih, ki so se začela aprila lani. V domu šolskih sester v Žabnicah pa so blagoslovili novo kapelo. Dvojni praznik v Ukvah in Žabnicah pa je bil še toliko večji, ker sta se ob tej priliki srečala videmski nadškof Battisti in ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Suštar.

Obnovitev cerkve v Ukvah je pomenila prelomni trenutek v življenju te vasi, saj so pri tem delu sodelovali vsi vaščani, predvsem pri pripravi slovesnosti. Poleg obeh škofov ob oltarju so bili v cerkvi predstavniki krajevnih oblasti z županom Antonom Ehrlichom na čelu, med gosti pa je bil tudi Zeljko Jeglič, predsednik komisije za manjšinska vprašanja iz Ljubljane. Poleg domačinov so bili na slovesnosti tudi delavci, ki so obnavljali cerkev in prav nekateri izmed teh so priredili pritrkovalni koncert. Med mašo so peli domači pevci, ki so se ob tej priliki še posebej potrudili in zapeli v močni skupini, pri kateri so sodelovali stari in mladi pevci. Po maši pa je bil v cerkvi koncert, ki so ga pripravili gojenci Glasbene matice iz Trsta. Ob slovesnosti sta oba nadškofa poudarila pomen tega srečanja, ki ima tudi simbolični pomen prijateljstva med narodi ob mejah. Ti naj s svojim prijateljstvom ustvarjajo skupno večjo družino evropskih ljudi.

Podobna misel je bila izrečena tudi v Žabnicah, kjer so v prijaznem domu šolskih sester in ob sodelovanju domačinov, s cerkvenimi pevci na čelu, blagoslovili novo kapelico.

Oba dogodka bosta ostala zapisana v zgodovini Kanalske doline kot pomembna praznika. Ko pa pišemo o zgodovini, naj dodamo, da je ob otvoritvi cerkve župnija sv. Filipa in Jakoba v Ukvah izdala posebno brošuro z naslovom »Comunitas Conica«, v kateri lahko preberemo zanimiv del zgodovinskega zapisa župnije v Ukvah, ki ga je v nemščini, v letu 1879 napisal tedanji župnik v Ukvah. Brošura objavlja

20 strani iz tega teksta v originalni obliki, sledita slovenski in italijanski prevod. Prvega je pripravil prof. Salvatore Venosi, drugega pa uč. nemščine Anna Maria Tributsch. Sedanji župnik Goriup, ki je brošuro uredil, pa je temu tekstu dodal še odlomek iz zgodovinske knjige ukovske

Mesečnik »Pomerania«

Izdaja ga v poljskem in kašubskem jeziku Kašubsko-pomorjansko kulturno združenje, izhaja pa v Gdansk (Długi targ 8/10, 80828 Gdansk, Polska).

Zadnja, oktobrska številka ima naslovni članek »Podoba Kašubov v javnem mnenju«, ki ga je napisal o. Sochacki. V njem na kritičen način obravnava odnos poljskih javnih občil do Kašubov, ki je omalovaževalen in podcenjevalen. Tega ni spremenila tudi druga, socialistična republika po zadnji vojni, ki sicer dopušča Kašubom kulturno dejavnost, ne pa kašubskih šol. Sedanje prizadevanje Kašubov teži za tem, da bi se kašubščina na njih ozemlju uvedla v šole kot dodatni jezik.

Poljaki dajejo svetu tudi lažne podatke o Kašubih, navajajoč število kašubsko govorečih s 4.500, kot izhaja npr. iz pregleda evropskih jezikov (H. Haarmann, Soziologie und Politik der Sprachen Europas, 1975). Dasi je res, da Kašubi govorijo tudi poljsko, kakor so morali pred prvo vojno in še po njej, v kolikor so spadali pod Nemčijo, govoriti tudi nemško.

Pritisk Poljakov na Kašube ima tudi zastraševalen značaj, tako da se kašubske zahteve po enakopravnosti njih jezika prikazujejo kot težnja po separatizmu. Te zadnje besede sicer nihče javno ne izreče, razvidna pa je iz tega, kako Kašubi utemeljujejo svoje zahteve. Omenjeni članek ima ob koncu: »V interesu poljskega naroda je pravilna informacija o etničnih skupinah, razvoj skupne poljske kulture je mogoč le na osnovi sodelovanja med njimi.« Kašubi se morajo razglašati torej le za etnično skupino, kot narod (nacija) morajo biti očitno Poljaki, da ne bi dali povoda za očitke o separatizmu.

V mesečniku najdemo poleg tega zanimive prispevke o zgodovini, iz imenoslovja, kratke

župnije. V njem je opis gradnje nove cerkve leta 1930, kot ga je napisal tedanji župnik Viktorin Stanič. Ob koncu pa lahko preberemo še zapis o sedanjih prenovitvenih delih, ki so bila potrebna »zaradi poškodb in razpok, ki so nastale na cerkveni stavbi ob hudem potresu leta 1976«.

Ukve imajo torej spet obnovljeno cerkev. V Žabnicah imajo novo kapelo. Nedeljski praznik pa je bil potrjeno, da v obeh vaseh Kanalske doline še živijo naši ljudje, ki jih povezuje trdna vera, a tudi ljubezen do slovenskega jezika in naroda.

kulturne novice. Med slednjimi tudi to, da se je odbor omenjenega združenja pozanimal pri oblasteh vojvodstva v Gdansk o financiranju gradnje kašubskega doma v tem mestu. Za to gradnjo so namenili sredstva iz vojvodske loterije.

V poljskem prevodu izhaja v nadaljevanjih roman nemškega pisatelja Günterja Grassa z naslovom »Pločevinasti boben«, ki je bil pred kakim letom posnet za film. Ta pisatelj je doma v Gdansk, pred vojno Danzig, in je po očetu Nemeč, po materi pa Kašub. V kašubščini pa izhaja v nadaljevanju povest »Wieczny odzin«, ki jo je napisal Jan Drzewdzon.

E. Golabk, ki je pred kratkim prevedel sv. pismo v kašubščino, objavlja začetni del poljsko-kašubskega slovarčka, iz katerega je razvidno,

dalje na 8. strani ■

—0—

Izšle so celovške Mohorjeve knjige

V četrtek, 26. t.m., so v gostilni »Pri Adamu« v Svečah predstavili Mohorjev knjižni dar za leto 1988. Celovška Mohorjeva družba predstavlja letos zanimive publikacije. Poleg koledarja za leto 1988 so to še štiri knjige. V zbirki »Večernice« je izšla knjiga »Odpusti mi, Nataša«, ki jo je napisal Sergej Kurdakov in govori o verskem čutenju v Sovjetski zvezi. Zelo zanimiva je tudi knjiga Valentina Stücklerja »Duhovnik med okupacijo in revolucijo«, ki opisuje medvojne dogodke v Mežiški dolini. V smislu tradicionalnega mohorjanskega priročnika je izšla knjiga »Čisava župa, pisana pogača in še kaj« s podnaslovom »Stare domače jedi iz Južne Koroške«.

Za otroke je Mohorjeva družba iz Celovca izdala slikanico »Mali jaz-sem-jaz«, ki jo je uredila Mira Lobe. Slikanica je doživela dve izdaji: dvojezično slovensko-nemško in enojezično slovensko. Vključena v dar pa je tudi kaseta, ki so jo posneli Moški pevski zbor »Kralj Matjaž«, Trio Libuče in družina Lipusch iz Libuče v Podjunu z naslovom »Tam, kjer se čuje z gaja«.

Tudi letos se lahko nabavijo doplačilne knjige, Mohorjeva družba iz Celovca dodaja redni zbirki naslednje doplačilne knjige: Janko Ferk, »Napisi na zid zemlje«; I. Sedej, »Akademski kipar France Gorše« ter knjigo Ludvika Ceglarja, »Prikazovanje fatimske Gospe«, ki je napisana po strogo preverjeni dokumentaciji in se spominja jubileja Marijinega prikazovanja v tem svetovno znanem portugalskem Marijinem romarskem središču.

Razstava o soški fronti odprta

V četrtek, 26. novembra, so v vili De Bartolomei v Solkanu, ki je v bodočnosti namenjena primorskemu muzeju NOB, slovesno odprli razstavo »Podobe soške fronte 1915-1917«, ki jo je pripravil Goriški muzej iz Nove Gorice. Tega dogodka se je udeležilo veliko število kulturnih in javnih delavcev iz Nove Gorice, zamejstva, iz Ljubljane in od drugod. Uvodoma je spregovorila v.d. ravnateljica Goriškega muzeja Nelida Nemeč, vse prisotne je nato pozdravil predsednik izvršnega sveta občinske skupščine Nova Gorica Danilo Bašin, daljše razmišljanje o pomenu razstave in sploh kulturne dediščine v današnjem trenutku slovenskega naroda pa je podal

predsednik Kulturne skupnosti Slovenije Sergij Peljhan.

Razstavo je strokovno obrazložil kustos Goriškega muzeja Drago Sedmak, ki je vodil tudi zahtevne priprave, njen oblikovalec pa je inž. arh. Izidor Simčič. Ze prve dni si jo je ogledalo zelo veliko število obiskovalcev z obeh strani meje, kar je dokaz, da so dogodki v zvezi s soško fronto v našem ljudstvu zapustili globok spomin, zasluga Goriškega muzeja pa je, da jih je prikazal v pregledni in mikavni obliki. Razstava »Podobe soške fronte 1915-1917« v Solkanu je odprta po naslednjem urniku: ob delavnikih od 8. do 14. ure, ob sredah od 8. do 16. ure.

Prva številka novega letnika skavtskega lista Jambor

Pred dnevi je izšla prva številka novega letnika tržaškega skavtskega glasila Jambor. Začel se je tako že 17. letnik razmnoženega mesečnika, ki je pravzaprav skavtska revija. Ravno ta številka po pisanosti in tehtnosti člankov ustvarja vtis temeljitega dela uredništva in pa organizacije, iz katere je zraslo.

Zato bralca nekoliko preseneča ponavljajoča se trditve, da je tudi skavtska organizacija v težavah. O tem na primer govori uvodnik Visokega Jastreba, ali pa intervju z novo deklško načelnico Bruno Ciani. V teh dveh prispevkih pa je tudi delni odgovor na to problematiko. Uvodnik »Ob začetku delovnega leta« poudarja, da sedanje stanje organizacije odraža širše stanje med slovensko mladino na Tržaškem, in verjetno tudi drugje. Gre za silno pragmatičnost, celo za hedonizem, za nepripravljenost na trud in žrtvovanje, potrpljenje in vztrajnost, ki jih zahteva delo za skupnost. In vendar mladina na individualni ravni sprejema in veruje v vrednote, kot so mir, ljubezen, sodelovanje, složnost in enotnost v manjšini in podobno. Na nedavnem občnem zboru so izhod za premagovanje tega protislovja našli v posebni skrbi za vsakega posameznika in v posebni skrbi za tiste, ki imajo v organizaciji vodilne odgovornosti.

Nova načelnica Bruna Ciani, ki je nasledila Evo Fičur, v intervjuju pravi, da se ji zdi, da je bilo »prejšnje delovno leto, leto zbežanosti in nezadovoljstva, širil se je občutek, da smo se zadržali na nevarna peščena tla«. Optimistično pa nadaljuje, da se je organizacija iz trenutne stagnacije zelo dobro izmazala, to prepričanje pa ji je potrdil občni zbor s svojo razpravo in sklepi za prihodnost. Zdi se ji, da se začena obdobje globljega razumevanja idealov skavtizma. V nadaljevanju ocenjuje tudi sedanje stanje skavtizma, obuja pa tudi spomine na svoje začetke dela v organizaciji.

Načelnega skavtskega značaja je tudi natis poročila, ki ga je imel fantovski načelnik Marjan Jevnikar na nedavnem občnem zboru na Opčinah. Tudi on je dal poudarek voditeljem — vzgojiteljem in graditeljem.

Ker gre za prvo številko novega delovnega leta, je v tem Jamboru še veliko poročil o poletnem delovanju, o taborih, srečanjih, izletih.

Svetovni skavtizem bo med božičnimi prazniki podoživljal velik dogodek, 16. svetovni skavtski tabor ali »Jamboree«, ki bo tokrat v Avstraliji. Temu dogodku posveča Jambor posebno rubriko v nadaljevanjih. Druge rubrike so posvečene starejšim članicam in članom, verskemu poglobljanju, delu na skavtskih sestankih in drugemu. V verskem delu je pozornost posvečena Marijinemu letu in pomenu, ki ga ima Mati božja v krščanskem življenju in nauku. Na koncu je risanka, povzeta po skavtu Petru Frana Milčinskega.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Irena Žerjal: Let morske lastovice

Irena Žerjal je spet med nami. Res je, da se nam je letos spomladi že predstavila kot soavtorica dela Burja in kamni, a tokrat je v središču zamejskega ustvarjanja z novo pesniško zbirko. O delu samem je že spregovorila prof. Marija Cenda na predstavitvi v Tržaški knjigarni v četrtek, 26. novembra. Delo je označila kot notranje vrenje pesnice, ki nepretrgoma ustvarja in z bogato pesniško besedo vzbuja pozornost zamejskega bralca.

Irena Žerjal je res naša, po duhu in čutenju, po mislih in domačnosti, s katero sega globoko v korenine naše bitnosti. To je prava morska lastovica, ki v svojem nemirnem letu preišče in spozna vsak najmanjši drobček naše eksistence. V središče svoje pesniške izpovedi postavlja človeka tehnološkega napredka, ki se v vrtincu njene umetniške mogočnosti znajde v objemu zunanjih vplivov, najsi bodo to izziva-joče reklame komercializirane propagande ali pa odsevi političnega boja za obstoj; skratka, notranja dilema o človeku, ki mu je podložna že vsa sodobna tehnologija, predstavlja v pesnici podzavestne poteze slutnega eksistencialnega boja. Iskanje človekove identitete je izraz grenkega trpljenja in trpkosti, a obenem prinaša nova izkustva, ki pomagajo pri bogatitvi lastnega jaza. Od tod spoznanje, da mora človek biti in ostati najprej človek.

Pesnica sama v prispodobni lastovke leti nad obalo, daleč od svoje jate in se z grenkobo zaveda človekove ujetosti v kolo življenja, ki se z vedno istim ritmom nepretrgoma vrti in pripomore, da se zgodovinski tek brezhibno ponavlja in obnavlja:

»Kolikokrat se vrnem v svoje gnezdo,
kolikokrat se potikam ob obali:
izgubljena lastovka sem,
moj let je proniknil v krutosti.« (Kolikokrat)

Človek pa pomeni Žerjalovi tudi socialni trenutek pesniške izpovedi. Njena govorica sega v delo slovenskega težaka, ki je s svojim delavskim zagonom z ljubeznijo skrbel za družino, za otroke, ki so bili edini smisel njegove zagnanosti.

To vsakodnevno garanje težaka pa spremlja enkratna podoba morskega zaliva, ki v jutranjem svitu odbija bleščeče žarke in z neizmerno svežino navdaja človekovo dušo. Podoba zaliva, morske modrine in čistosti, ki skriva v sebi čudežno zlahtnost alabastra, se nekako preliva in spaja z rumeno pločevino, ki nas hočeš nočeš vodi v industrijski svet, kjer se podoba narave ob morju kar na lepem razblini in nas vodi v osrčje socialne problematike. Skozi alabaster, ki je pesnici izredno pri srcu, sevajo življenjske prvine, skozi alabaster so že v srednjem veku opazovali neizbrisno pretakanje življenjskih dvigov in padcev, skozi alabaster so razločevali barve svetlobe, barve nenehnega spreminjanja življenjskega ritma, v njem »slutiš slutnjo slutnjsko,

zaspíš in sanjaš
o zvonkih zvenih večnosti«.

(Dolga tekma, III)

Alabaster torej, simbol trajnosti, večnega pretakanja in obenem enkratni spremljevalec človeka samega.

Nehoté pa se mi ob tem poraja notranji zakaj, ki me spremlja že od prejšnje pesnišine zbirke ALABASTER iz leta 1984: čemu in od kod ta neminljiva zlahtnost in dragocenost prav tega edinstvenega kamna? To ostaja v meni še danes prava uganka.

Na tej življenjski poti se pesnica prebija do spoznavanja resnice, ki je včasih prav trpka in polna pelina, na tej poti srečuje mrke ljudi, ki te navdajajo s prepričanjem, da o tebi vse vedo, da so do potankosti prodrli v tebi najdražjo

nadaljevanje na 7. strani ■

Nova številka revije Mladika

Te dni je izšla novembrska številka revije »Mladika«, deveta po vrsti in predzadnja v letošnjem letu. Na sami naslovni strani preberemo napoved, da bo v bližnjem novem letniku začela v reviji izhajati priloga, ki jo piše prof. Pavle Merku in ki bo obsegala razpravo o svetniških imenih v slovenskem izrazoslovju, kar bo novost za slovensko jezikoslovje nasploh. Uvodnik v tej številki ima naslov »Komu koristi?« ter je posvečen aktualnemu političnemu dogajanju v zamejstvu, ob robu nedavnih referendumov in še drugih dejstev.

Zelo sočno in prizadeto je napisan sestavek Janeza Svobljšaka »Zapiski jeznega Slovenca«. Gre za serijo komentarjev ob konkretnih primerih zapostavljanja slovenščine in drugih vrednot tudi v sami matični domovini. Maks Šah je prispeval sestavek »Ob novem šolskem letu«, ki zelo nazorno podaja številčno stanje na naših šolah in zaskrbljiva znamenja usihanja. Prof. Martin Jevnikar je napisal lep in izčrpen portret znamenitega slovenskega geografa doktorja Romana Savnika, ki je umrl pred mesecem dni. Isti avtor nadaljuje z rubriko »Zamejska in zdomska literatura« ter prikazuje tokrat nove pesniške

zbirke Miroslava Košute, Janija Oswalda, Jožice Čertov in Zdravka Jelinčiča.

Literarni del Mladike obsega tokrat pesmi Nade Dobovičnik in novelo Martine Legiša z naslovom »Irena«. Celo vrsto zanimivosti, kritičnih razmišljanj in tudi bodic najdemo v rubrikah »Pod črtom«, »Mogoče ne veste, da...«, »Iz slovenske publicistike«, »Klopotec« izpod peresa Jelke Cvelbar in pa »Čuk na obelisku«, ki ga je tokrat res vredno prebrati.

Zelo bogata je tudi tokrat rubrika »Antena«, ki nas telegrafsko seznanja s slovenskimi dogodki in ljudmi doma in po svetu. Pod naslovom »Dokumenti« se nadaljuje dnevnik Lojzeta Breznika, ves prežet z duhovnim potovanjem po notranosti avtorja, ki je padel kot žrtev slovenske medvojnne tragedije v letu 1943. Tudi tokrat ima Mladika mladinsko prilogo »Rast«, ki je po vrsti že devetintrideseta. Med najboljše prispevke v njej spadajo kratke izpovedi nekaterih mladih Slovencev iz Argentine, ki so prvič v svojem življenju videli in doživeli Slovenijo. »Mladika« objavlja tudi razpis literarnega natečaja za izvirne črtice, novele ali cikluse pesmi. Rok za dostavo rokopisov bo potekel 31. decembra.

**IRENA ŽERJAL:
LET MORSKE LASTOVICE**

■ nadaljevanje s 6. strani

skrivnost, a obenem polnijo tvojo neprodorno globino in bogatijo tvoj notranji jaz (Ta hip).

V tej življenjski ujetosti pa rada seže po mladostnih spominih, po domačih običajih ricmanjskega brega, ko je najlepša leta preživela sredi oljčnih nasadov, sredi domačih peric, sredi srčne blaženosti, danes pa le žarek svetlobe seva skozi tovrstne spomine, ki prehitro zapustijo človeka. Ob njih se pesnica spušča v zgodovinsko preteklost, v konkretno obdobje po II. svetovni vojni, v leto 1948, ki je Slovincem vtisnilo globoko rano, ki je še danes po 40 letih skoraj neizbrisna: leto ideološke razcepitve, ki je vzbudilo že skoraj pozabljeno čustvo — sovraštvo — in ki vedno na novo razteza svoje neprebolele bolečine:

»Toda ideološka vojna,

sveta vojna ideološka

še vedno ni prestala«

(Žaklješina pod staro murvo)

Nekoliko vznemirjeno in nevztrajno iskanje Irene Žerjalove pa sega včasih predaleč. Če se po eni strani skuša z vso življenjsko silo prebiti do zaželenega cilja, se po drugi strani skoraj pretirano spušča do človekovega izničenja:

»Nič nisem.

Nič nočem.

Nič ne bom.« (Izbrani izviri, I.)

Mogoče pa gre tu le za trenutni padec, saj se pesnica zaveda, da je življenje le prehodna faza neke višje trajnosti in zato poudarja, da »se mora človek sprijazniti s smrtnim plesom«. To pa je tudi tista metamorfoza, v katero je ujet vsak najmanjši drobček življenja, in tako tudi nas samih.

V tem širokem razponu se torej vrtil pesniška moč Irene Žerjalove, ki je ob svojem bogatem sporočilu pokazala tudi izrazit posluš in nagnjenost do pesniške besede, katero bogatijo predvsem izbrane metafore in številne besedne figure. Tak je torej njen ekspresivni svet, svet, ki je sicer nekoliko oddaljen osrednji sodobni poeziji, a je kljub temu poln ljubezni in razumevanja do sočloveka.

Majda Cibic

Sodobno kmetijstvo

Delo pri perutnini pozimi

Kokoši z dobrimi genetskimi zasnova- mi lahko znesejo veliko dobrih jajc, če za- nje primerno poskrbimo v vseh življenj- skih obdobjih. Med dejavniki, ki vplivajo na počutje, zdravje in nesnost kokoši, so predvsem življenjski prostor, svetloba in krma.

V zimskih mesecih moramo poskrbeti za skrbno sestavljene, energetske izdatne krmne obroke. Perutnina vzdržuje stalno telesno toploto z uravnavanjem oddajanja in ustvarjanjem telesne toplote. Poleg temperature zraka v okolju so pomembni tudi vlažnost in gibanje zraka, toplota sten in stropa v kurnici ter operjenost živali. Perutnina ima visoko telesno temperaturo, in sicer nekaj nad 40°. Pri padcu telesne temperature na približno 23,5° živali pogi- nejo, kar je odvisno tudi od njihove starosti. Najprimernejša temperatura v kurni- ci je odvisna od vrste perutnine, starosti živali, operjenosti in nesnosti. Neprimer- na temperatura v okolju vpliva na počut- je, obnašanje živali in nesnost. Živali ima- jo v hladnem okolju perje nasršeno, kar zadržuje sloj zraka za izolacijo okrog trupa. Če je kokoš slabo operjena ali pa se skubi, krma v organizmu še hitreje izgo- reva. Običajno se kokoši preskubijo že na koncu poletja in jeseni, tako da so do za- četka zime spet dobro operjene. Pri tem- peraturi nič stopinj nesnost močno pade, pri minus deset do dvajset pa kokoši pre- nehajo nesti.

Perutnina oddaja odvečno telesno to- ploto v glavnem z izparevanjem preko di- hal, kar je odvisno od vlažnosti zraka. Pri ohlajanju zraka se pojavi rosenje, zlasti na slabo izoliranih delih kurnice. V prostoru naj bo 60 do 70 odstotkov zračne vlage; če je previsoka, živali oddajajo več toplo-

te, prostor se hladi, nastilj postaja vlažen, razvijajo se mikroorganizmi in paraziti, di- halnih boleznih je več.

Primerjava med stroški ogrevanja in večjo porabo krme ter izgubljenim števi- lom jajc zaradi nizkih temperatur kažejo, da se ogrevanje na Primorskem ne izpla- ča. Vsak rejec naj izračuna, ali se mu spla- ča ogrevati kurnico na 10 do 13 stopinj ali pa dobro izolirati stene in strop.

Tudi dolžina dneva močno vpliva na nesnost. Pozimi so dnevi krajši, zato kur- nico umetno razsvetljujemo. Zjutraj pri- žgemo luč, zvečer ob desetih pa jo ugas- nemo. Kokoši tako nemoteno nesejo na- prej, saj jim zagotovimo 17 ur svetlobe na dan. Ni pa pomembno samo trajanje svet- lobe, ampak tudi intenzivnost in valovna dolžina svetlobe oziroma barva svetlobne- ga spektra. Kokoši namreč vidijo v območ- ju oranžne in rdeče barve. Pri nižjih va- lovnih dolžinah ne vidijo, vendar lahko svetloba vpliva na izločanje hormonov in s tem na nesnost.

Osvetljujemo lahko z navadnimi žarni- cami, kjer računamo na 12 m² površine 60 vatno žarnico. Svetila namestimo tako, da v kurnici ni temnih kotov, kjer se kokoši rade skrivajo. Premočna svetloba pa povzroči agresivnost ali celo kanibalizem med kokošmi. Ob nizkih temperaturah ko- koš porabi več krme. Rejci ne bi smeli do- ločati obroka le s svinčnikom, pač pa bi morali razmisliti o ustreznosti obroka, ki naj bi bil raznovrsten. Zimsko krmo za ko- koši bi morali pripraviti že poleti in jeseni iz raznih žit in silaže. Siliramo lahko po- samezna krmila ali pa jih mešamo kot mle- to koruzno zrno in mlado zeleno krmo ali skuhan oziroma parjen krompir in krmo s

dalje na 8. strani ■

Leopold Verbovšek

Pričevanje iz davnine

I.

Spominjam se, kako so nam že v šoli predstavili pojem Beneške Slovenije v zgo- dovinsko povsem popačeni izvedbi. Naziv »beneška« naj bi baje izviral iz dejstva, da je pripadala Beneški republiki. Toda po- zabljenost resnico moramo poiskati globlje v davnini.

V današnji deželi Benečija (Veneto) je živel isto ljudstvo kot v nekdanjem No- riku oziroma kasnejši Karantaniji. Tujci so mu rekli *Veneti*, sami pa so se najbrže imenovali *Slo-venŕti*, kakor ugotavlja aka- demik M. Bor. Prvi pisani vir, ki govori o njih, so Herodotove *Zgodbe* iz 5. stol. pred Kristusom (V. knjiga, 9): »Njih mejé se neki raztezajo do Venetov ob Jadranu.« Iz tega prastarega ljudstva so se razvili tu- di zahodnoslovanski narodi in z njimi Slo- venci.

Številni rimski viri govore o tem, da so še v drugem stoletju pred Kr. po vsem ozemlju današnje Severne Italije živeli Ve-

neti. Rimljani pa ljudstev niso poimeno- vali v smislu današnjih narodov, marveč z različnimi manj obsežnimi imeni. Tako so v raznih spisih omenili Tavriské, Karne, Noričane, Panonce in še druga ljudstva kot narode, ki so jih spravili pod svojo nad- oblast. Njihovo pripadnost so večkrat po- mešali. V nekem viru je rečeno, da so 115. leta pred n. št. priredili »triumfalne fa- ste« (praznovanje) po zmagi nad »Galli carni«, tj. karnijskimi Galci (gl. Momsen, *Römische Gesch.* II). Toda zgodovinar Po- libij je zapisal, da so Veneti star rod, ki se jasno razlikuje od keltskega (galskega). Tudi Strabon se je zavedal, da tam ni Gal- cev: ko omenja Trst, pripominja, da je to neki »vicus carnicus«, karnska vas.

Razni drugi pisci so Venete zamenja- vali z Iliri. Livij govori (X, 2) o Ilirih, Liburnijcih in Istrih kot o krvoločnih lju- deh, ki se ukvarjajo z morskim roparstvom, medtem ko drugi viri poročajo, da so bila venetska plemena miroljubni kmetovalci,

spretni trgovci (zlasti z jantarjem od so- imenjakov ob Baltiku) in po potrebi odlič- ni vojščaki. Rimski pesnik Vergil je bil ro- jen v okolici Mantove. Zanj pravi Makro- bij (5, 2), da je bil »Venetus rusticis pa- rentibus natus« (Venet, sin kmečkih star- šev). Polibij, državni funkcionar, ki je dol- go živel med Veneti, pa razločno pove: »Iuxta adriaticum mare natio vetusta ha- bitat, quae veneta dicitur, atque distincto a Gallis sermone utitur« (Ob Jadranskem morju prebiva *starodaven* narod, ki mu pravijo *Veneti* in *katerega govorica se raz- likuje od galske*). Tacit imenuje prebival- ce ob Baltiku prav tako Veneti.

Za Germane so bili vsi Veneti »Win- den«. Spomin na Venete kot pripadnike prastaremu narodu z lastnim jezikom je ostal živ tudi v zgodovinskih virih 4. sto- letja po našem štetju. Bizantinski cesar Julijan (čigar ime je še dandanes v čislih pri zahodnih Slovincih) navaja popačena, vendar slovenskemu jeziku povsem ustrez- na imena krajev. Ljudstvo je takrat še go- vorilo mešanico italjsko-venetskega (sloven- skega) jezika. Debla besed so bila v do- bršni meri slovenska, a tvorne oblike so bile italjske. Davorin Trstenjak (umrl 1980, duhovnik in slavist), ki je bil tarča posme-

USPELA REVIJA ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

■ nadaljevanje s 4. strani

ška skupina mladinskega pevskega zbora »Vesela pomlad«, ki jo vodi Franc Pohajač, sledil je nastop mešanega zbora »Marij Kogoj« od Sv. Ivana v Trstu. Zbor vodi Andrej Pegan. Nato so nastopili moški pevski zbor Novega svetega Antona v Trstu, ki ga vodi Edi Race, mešani zbor PD »Kolonkovec«, ki ga vodi Dalka Šturman, Dekliški zbor »Devin«, ki ga vodi Herman Antonič, in Tržaški mešani zbor, ki ga letos vodi Andrej Pegan. V drugem delu je kot prvi nastopil mešani zbor »Sv. Jernej« z Opčin, ki ga vodi Franc Pohajač, sledil je nastop ženskega zbora »Repentabor«, ki ga vodi Tone Bedenčič, nakar je pel cerkveni mešani zbor iz Sv. Križa, ki ga vodi Albin Verginella. Sledil je nastop zbora »Fantov izpod Grmade«, ki jih vodi Ivo Kralj, sledilo je petje dekliškega zbora »Slovenski šopek« iz Mačkolj, ki ga vodi Ljuba Smotlak. Letošnjo revijo Zveze cerkvenih pevskih zborov pa je zaključil mešani zbor »Milan Pertot« iz Barkovelj, ki ga vodi Aleksandra Pertot.

Letalo strmoglavilo zaradi atentata

Čeprav razbitin južno-korejskega letala, ki je v nedeljo, 29. novembra, strmoglavilo nekje na meji med Laosom in Burmo, še niso našli, pa je že skoraj gotovo, da je do nesreče prišlo zaradi atentata. V Abu Dabiju, kjer je imelo letalo tehnični postanek, sta namreč izstopila dva japonska državljana, ki sta verjetno na letalu pustila tempirano bombo. Policija ju je nekaj ur kasneje aretirala, ko sta se s ponarejenima potnima listoma skušala vkrcati na letalo za Rim. Iz potnih listov bi zgledalo, da gre za 69-letnega Šiničija Hačijo in 27-letno Majumi Hačija. Takoj po aretaciji sta pogoltnila strup. Iz Abu Dabija pa je prišla vest, da je 69-letni osumljeni terorist umrl.

Japonska tiskovna agencija »Kiodo« je objavila intervju s pravim Šiničijem Hačijo. Ta je povedal, da je pred leti daroval nekemu Korejcu dokumente, ki so potrebni za potni list. Vse kaže torej, da je umrl korejski terorist član organizacije, v katero so včlanjeni Korejci, ki živijo na Japonskem in jih podpira Severna Koreja. Vse

kaže torej, da je v atentat na južno-korejsko letalo zapletena Severna Koreja. Najnovejši atentat spominja na pokol, do katerega je prišlo 12. oktobra 1983 v Rangun, ko je med obiskom južno-korejskega predsednika v Birmaniji eksplodirala bomba. V atentatu je bilo ubitih 16 južnih Korejcev, med temi štirje ministri.

—o—

MESEČNIK »POMERANJA«

■ nadaljevanje s 5. strani

da se oba jezika že v besedišču dokaj razlikujeta. Tako je:

poljsko	kašubsko
agora	plac wiecovi
bezplodnosć	nierodnosć, jalowosc
bojazn	bojacnosć, strach, lek, urzas
cela	jizba, sodzevo
cvierkac	swirgolec, spiewac

Del Kašubov ali Pomorjancev, ki je govoril svoje narečje, verjetno sedaj že izumrlo, so imenovali Slovinci. Njih narečje se je govorilo na območju zahodno od Gdanska. Stevilo Kašubov ocenjujejo na okoli 150.000 ljudi, ki danes prav nič ne kažejo volje, da bi izginili. Narobe, njih kulturno in narodno delo se krepi. Kronano pa bo z izgradnjo lastnega kulturnega doma — **Dom Kaszubski**, v Gdanku.

j.

DELO PRI PERUTNINI POZIMI

■ nadaljevanje s 7. strani

travinja. Mlada zelena krma vsebuje predvsem beljakovine, koruza in krompir pa energijo. Tudi kuhinjski odpadki so dobra krma. Ne pozabi pa na vitaminske in rudninske dodatke. Kokoši nesnice potrebujejo največ predvsem kalcija.

Z. T.

Dobitniki zvezne nagrade AVNOJ

V Jugoslaviji so objavili imena letošnjih dobitnikov zvezne nagrade AVNOJ, ki se podeljuje pred dnevom republike.

Med nagrajenimi delovnimi organizacijami je tovarna »Konus« iz Slovenskih Konjic. Svoječas je predelovala kože, po krizi, ki je nastopila sredi šestdesetih let, pa je preuredila svojo proizvodnjo in se povzpela med najboljša podjetja na področju proizvodnje tehnično-reprodukcijskega materiala, repromateriala za industrijo obutve in proizvodov široke potrošnje.

Med nagrajenimi posamezniki pa je 54-letni slovenski akademik in redni profesor na fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani

dr. Lojze Vodovnik. Gre za svetovno priznanega strokovnjaka za uporabo elektronskih in elektromagnetskih postopkov pri rehabilitaciji invalidov. Sodelovanje med njegovo skupino na univerzi, Inštitutom Jožef Stefan in Zavodom za rehabilitacijo je rodilo vrsto električnih stimulatorjev, ki omogočajo hromim bolnikom ponovno hojo, uporabo rok, a tudi celjenje ran s pomočjo stimulacije. Z medicinsko elektroniko in biokibernetiko se akademik Vodovnik ukvarja v Ljubljani, odkar se je leta 1964 vrnil z večletnega študijskega in predavateljskega dela na univerzi v Clevelandu.

hovanja nesamostojno mislečih pangermanistov in južnih unitaristov, je dokazal, da je nad 500 besed iz beneškega narečja (podlaga Boerijev slovar) sorodnih izrazom v našem jeziku oziroma narečjih. Germanških besed je le kakih 50 in še te zadevajo v glavnem le vojaško izrazoslovje. Ilirskih besed na tem območju ni najti nikjer, moč pa jih je odkriti na Balkanu, največ pri Albancih.

Furlanski zgodovinarji se še vedno oklepajo teorije o keltskih prednikih, toda Keltov na njihovem ozemlju ni bilo. Pri tem iskanju jim ne moreta pomagati niti arheologija niti jezikoslovje. Zakaj naj bi se sramovali sorodstva z nami, Slovenci? Prav tako ni nobenih dokazov, ki bi govorili o prid domnevni naselitvi slovanskih rodov ob koncu 6. stoletja po Kristusu. Od pradavnine so živeli na današnjem ozemlju Benečije, Furlanije in Slovenije od Baltika došli indoevropski Veneti, iz katerih so se v nekaj tisočletjih razvili tudi zahodnoslovanski narodi. Med italijanskimi znanstveniki v minulem stoletju sta prišla samo Fortis in Berretta do spoznanja, da so bili Veneti sorodniki Slovanov, medtem ko drugi še vedno prepisujejo domneve o »keltsko-galskem substratu« in se u-

stavljajo pri nekih »ilirskih« elementih. Nihče med njimi pa noče uvideti, da gre (tako pri Benečanih kot pri Furlanijah) za ostanke govornice, ki je bila povsem tuja latinskemu jeziku in ki hkrati ustreza še živemu slovenskemu besedišču. Poglavitje zase pa so še toponimi.

Mimogrede naj navedemo še ugotovitev Ammiana Marcellina, da so se Julijske Alpe v davnini imenovale Venetske gore. To pomeni, da je tam že od davnine živelo ljudstvo Venetov.

Iz zgodovinskih virov povzemamo, da so Langobardi prišli v Benečijo leta 569. Prav veliko jih ni moglo biti, saj so popolnoma mirno zasedli Čedad, kjer je bil sedež oblasti za celotno deželo. Oglej so namreč bili opustošili Huni. V Čedadu so Langobardi ustanovili svojo prvo vojvodino, ki je mejila na starovenetski oz. slovenski Norik, kasnejšo Karantanijo. V času avarskega navala leta 610 so se z ravnine zatekli v gradove. Tudi ta okoliščina kaže, da jih je moglo biti le malo. Kam pa naj bi se zateklo kmečko prebivalstvo, staroselci, ki jih na prostranem ozemlju ni bilo malo? Nikamor. Zato so se ohranila krajevna imena z osnovnim slovenskim pomenom.

Pavel Diakon (IV, 44) piše, da so na čedajskem dvoru razumeli in govorili slovensko. Veneti v Benečiji so se poromanili pred uveljavitvijo krščanstva, v Furlaniji pa ne. Uradna latinščina je tukaj zelo počasi prodirala na podeželje. Šele v poznem srednjem veku je med Furlani, Ladini in Retoromani prevladal novolatinski jezik, saj je bil še proti koncu 15. stoletja razpravni jezik furlanskega parlamenta *slovenski*, ker se jim domači ni zdel primeren za javno rabo. Domači zgodovinar Nicoletti (umrl 1596) pravi:

»Il linguaggio Slavo era assai più usato nei villaggi che la favella forlana, allora incolta e di un ingrato suono.«

G. F. Palladio de gli Olivi pa je stoletje pozneje zapisal:

»Il linguaggio schiavo nelle ville per l'ordinario si praticava, e l'idioma forogiuliese nelle città haveva uso« (Hist. del Friuli, Videm 1660, II. str. 3).

Edini zaključek, ki ga želimo potegniti iz teh dveh citatov, je ta, da se jezik priseljencev ne bi mogel vsiliti večinskemu in staroselskemu ljudstvu povsem drugega etničnega izvora.

(Dalje)